

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till
komplettering av regeringens proposition med förslag till
sjukförsäkringslag (RP 50/2004 rd)**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I april 2004 överlämnade regeringen till riksdagen en proposition med förslag till sjukförsäkringslag. Avsikten är att det skall stiftas en ny sjukförsäkringslag. I enlighet med regeringsprogrammet föreslås att grunderna för fastställande av dagpenning som gäller kortvariga anställningsförhållanden och förlossningar efter varandra skall ändras. I enlighet med regeringsprogrammet föreslås likaså att nivån på minimibeloppet av dagpenningförmånen höjs. Det föreslås också att ersättningen för semesterkostnader till arbetsgivarna skall höjas och att bestämmelserna om ersättning för resekostnader kompletteras med ändringar som föranleds av att resor samordnas. Eftersom förslagen hänför sig till sjukförsäkringsförslaget är det ändamålsenligt att de ovan nämnda förslagen genomförs genom en komplettering av propositionen med förslag till sjukförsäkringslag.

I denna proposition föreslås att grunderna för fastställande av dagpenningförmånerna för försäkrade i kortvariga anställningsförhållanden förbättras. Det föreslås att om en försäkrad blir arbetsoförmögen eller får rätt till föräldradagpenning eller specialvårdspenning efter att ha arbetat i en månad skall den årsarbetsinkomst som ligger till grund för förmånen kunna fastställas genom multiplikation av arbetsinkomsten för den aktuella månaden. Det föreslås också att vid förlossningar efter varandra skall föräldradagpenningen kunna fastställas på basis av den arbetsinkomst som legat till grund för den föregående föräldradagpenningen. Förslagen syftar till att förebygga vissa situationer där någon missgynnas.

Det föreslås också att den lägsta dagpenningen enligt sjukförsäkringslagen höjs från nuvarande 11,45 euro per dag till 15,20 euro.

Vidare föreslås att beloppet av den ersättning för semesterkostnader som betalas till arbetsgivaren skall höjas. Det föreslås att ersättningen för semesterkostnader skall uppgå till ett belopp som motsvarar den föräldradagpenning som betalats till arbetsgivaren multiplicerad med 1,55.

Det föreslås att bestämmelserna om ersättning för resekostnader ändras så att de stöder arrangemang för samordning av resor. Som det förmånligaste färdssättet enligt sjukförsäkringslagen avses enligt förslaget i första hand resor med anlitande av för alla till buds stående, allmän och reguljär kollektivtrafik samt med den genom sammanlänkning kombinerade resor genom byte av trafikmedel. Som det förmånligaste färdssättet betraktas också servicetrafik och anropsstyrd kollektivtrafik. Om dessa färdssätt inte står till buds men om samtransport med specialfordon är tillgänglig, skall den försäkrade ha rätt att få ersättning för kostnaderna för det sistnämnda färdssättet. Om något av dessa färdssätt står till buds och den försäkrade utan grundad anledning ensam anlitar ett specialfordon, skall resan ersättas enligt kostnaderna för en resa med allmänt till buds stående kollektivtrafik. Om den försäkrades hälsotillstånd eller trafikförhållandena trots allt förutsätter att den försäkrade ensam anlitar ett specialfordon, skall han eller hon ha rätt att få ersättning för kostnaderna för resan.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2005 och avses bli behandlad i samband med den. Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 1 januari 2005, samtidigt som den nya sjukförsäkringslagen. Ändringarna av grunderna för fastställande av dagpenning föreslås dock träda i kraft den 1 oktober 2005.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

Arbetsinkomst som ligger till grund för dagpenningsförmåner och dagpenningsförmånarnas minimibelopp

Inkomstbaserade dagpenningsförmåner kan fastställas utgående från arbetsinkomsten enligt verkställd beskattning eller den arbetsinkomst som den försäkrade uppgett. Med dagpenningsförmån avses sjukdagpenning, föräldradagpenning och specialvårdspenning. Med föräldradagpenning avses särskild moderskaps-, moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning samt partiell föräldrapenning.

Enligt gällande bestämmelser och den proposition med förslag till sjukförsäkringslag (RP 50/2004 rd) som föreslås bli kompletterad är dagpenningsförmånen 70 procent av trehundradelen av en försäkrads vid beskattningen konstaterade årsarbetsinkomst upp till de inkomstgränser som anges i lagen. Dagpenningsförmånen fastställs på grundval av den arbetsinkomst som konstaterats vid beskattningen för det år som föregår begynnelse- och inträdet av rätt till föräldradagpenning eller rätt till specialvårdspenning. Folkpensionsanstalten skall på ansökan av en försäkrad uppskatta vad som skall anses som den försäkrades arbetsinkomst under de sex månader som omedelbart föregått begynnelse- och inträdet av rätt till föräldradagpenning eller rätt till specialvårdspenning. Om sådana, av den försäkrade tillförlitligt utredda inkomster multiplicerade med två (omvandling till årsinkomst) fortgående har varit minst 20 procent större än de inkomster som konstaterats vid beskattningen, används dessa inkomster som den försäkrade själv företett som grund för dagpenningsförmånen.

Enligt gällande lagstiftning är minimibeloppet av sjuk- och föräldradagpenning samt specialvårdspenning 11,45 euro.

Ersättning för semesterkostnader till arbetsgivaren

En arbetsgivare ersätts för de kostnader som föranleds av semester som en arbetstagare tjänar in under särskild moderskaps-, moderskaps-, faderskaps- och föräldraledighet. Arbetsgivaren har rätt till ersättning om arbetsgivaren är skyldig att till arbetstagaren betala semesterlön eller semesterersättning för den tid som arbetstagaren, utan att vara i arbete, har fått särskild moderskaps-, moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning. Ersättning för semesterkostnader kan också betalas i sådana fall då arbetsgivaren är skyldig att betala semesterlön eller semesterersättning för den tid som en försäkrad är på föräldraledighet men får partiell föräldrapenning och arbetar på deltid för en annan arbetsgivare.

Ersättningen utbetalas i efterhand efter att föräldradagpenningsperioderna utgått. Ersättning betalas också för tiden för sparad ledighet. Ersättning betalas för varje kalendermånad under vilken semester har tjänats in under föräldraledighet, förutsatt att antalet föräldradagpenningsdagar uppgått till minst 14 under kalendermånaden. Ersättning utbetalas för 2,5 dagar per kalendermånad. Ersättningsbeloppet per dag motsvarar den särskilda moderskaps-, moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning som betalts per dag till en arbetstagare för den tid under vilken semester tjänats in. Om förmånsbeloppet har varierat under kalendermånaden, motsvarar ersättningen den genomsnittliga ovan nämnda förmånen. I semesterkostnadsersättning betalas inte mer än det belopp som arbetsgivaren har varit skyldig att betala i semesterlön eller semesterersättning.

Ersättning för resekostnader

En försäkrad har rätt att få ersättning enligt

sjukförsäkringslagen (364/1963) för de nödvändiga kostnader som åsamkats honom eller henne för behandling av en sjukdom, vilket betyder att också nödvändiga resekostnader på grund av sjukdom, graviditet eller förlossning ersätts.

I 1 kap. 1 § 1 mom. i den föreslagna nya sjukförsäkringslagen anges en allmän nödvändighetsprincip i fråga om sjukvårdsersättningar. Med stöd av bestämmelserna har en försäkrad rätt att få ersättning för resekostnader i anslutning till behandlingen av en sjukdom till den del, vartill resan skulle ha kostat för den försäkrade med undvikande av onödiga kostnader, men utan äventyrande av den försäkrades hälsa. Bestämmelserna i 4 kap. 1 § i den föreslagna sjukförsäkringslagen ligger till grund för ersättning för försäkrades resor. Med stöd av 3 § i kapitlet ersätts resekostnaderna för hembesök som läkare, tandläkare eller andra personer med behörig yrkesutbildning har gjort hos den försäkrade. I 2 § bestäms om ersättning för andra personers än försäkrades resor.

Resekostnaderna för den försäkrade ersätts till fullt belopp till den del kostnaderna för en enkelresa överstiger självriskandelen 9,25 euro (2004 års nivå). Som den försäkrades resekostnader ersätts även de kostnader som åsamkas den följeslagare som den försäkrade nödvändigtvis behöver under resan. Som den försäkrades resekostnader ersätts också kostnaderna för hans eller hennes familjemedlems eller annan därmed jämförbar persons separata resor till t.ex. ett sjukhus, om resan har varit nödvändig på grund av deltagande i vården av den försäkrade.

Om det sammanlagda beloppet av den fasta självriskandel som den försäkrade skall betala per gång eller av de resekostnader som är mindre än självriskandelen och som inte ersätts överstiger 157,26 euro (2004 års nivå), ersätts kostnaderna för nödvändiga resor som gjorts under samma kalenderår till fullt belopp.

Ersättning för resekostnaderna betalas till det belopp som kostnaderna för resan med anlitande av det förmånligaste färdstättet skulle ha uppgått till. Som det förmånligaste färdstättet betraktas i praktiken den offentliga, för alla till buds stående och reguljära allmänna buss- eller tågtrafiken. Om en försäk-

rad inte har använt det förmånligaste färdstättet och om det anlitade färdstättet kan anses ha varit motiverat på grund av sjukdomen eller trafikförhållandena, beviljas ersättning enligt de faktiska kostnaderna, dock högst till ett belopp enligt den fastställda taxan. Ersättning betalas då t.ex. för en resa som den försäkrade gjort ensam med taxi, och som ersättningsgrund används den taxitaxa som fastställts av kommunikationsministeriet.

Med stöd av 11 § i lagen om tillståndspliktig persontrafik på väg (343/1991) kan kommunikationsministeriet vid behov fastställa taxitaxan, sjuktransporttaxan och den riksomfattande seriebiljetttaxan för linjetrafik. Inrikesministeriets förordning om avgifter för gränsbevakningsväsendets prestationer (1378/2001) används som grund för ersättning för transporter med gränsbevakningsväsendets utrustning. Inrikesministeriets förordning om avgiftsbelagda prestationer inom försvarsministeriets förvaltningsområde (1343/2003) används som grund för ersättning för transporter med försvarsmaktens utrustning. Som ersättningsgrund för kostnader för resor med tåg eller buss har använts de grunder för avgifter som VR Ab och Oy Matkahuolto Ab har fattat beslut om. Ersättningsgrunderna för användning av egen eller någon annans bil, motorbåt, snöskoter och motorcykel samt privat helikopter har fastställts genom beslut av Folkpensionsanstaltens styrelse.

2. Bedömning av nuläget

Arbetsinkomst som ligger till grund för dagpenningförmåner och dagpenningförmånernas minimibelopp

Det gällande systemet med föräldraledighet syftar till att stöda familjens möjligheter att samordna arbete och familjeliv. Tryggandet av utkomsten för barnfamiljer och bekämpning av fattigdom och utslagning bland barnfamiljerna bör ses som en viktig del av detta syfte. De gällande bestämmelserna om föräldradagpenningarnas belopp är till största delen heltäckande och säkerställer att de försäkrade får sådana förmåner som motsvarar deras tidigare utkomst. Dagpenningssystemet bör trots allt utvecklas på vissa punkter när

det gäller beräkningen av förmånsbeloppen.

I fråga om graviditeter som följer nära på varandra bör det ses som en brist att den arbetsinkomst som ligger till grund för moderns eller faderns föräldradagpenning kan bli avsevärt låg, om han eller hon i enlighet med arbetsavtalslagen har varit vårdledig efter det förra barnets födelse. Det har också ansetts vara nödvändigt att förbättra nivån på tryggheten av utkomsten för försäkrade som har s.k. korttidsjobb. Detta gäller bestämmelserna om beloppet av föräldradagpenning, sjukdagpenning och specialvårdspenning. Det kan anses att de gällande bestämmelserna om arbetsinkomst som ligger till grund för dagpenning och bestämmelserna om grunderna för beräkning av dagpenningsbeloppet inte till alla delar är heltäckande eller sporrar till att arbeta.

Ersättning för semesterkostnader till arbetsgivaren

Bestämmelserna om ersättning för semesterkostnader har senast ändrats i samband med familjeledighetsreformen genom en lagändring (1079/2002) som trädde i kraft den 1 januari 2003. Avsikten var då att avhjälpa bristerna i systemet för utjämning av semesterkostnadsersättningarna genom att förenkla ansökningsförfarandet. Ersättningar för semesterkostnader utbetalades klart mindre än vad som hade uppskattats när lagen bereddes. Den ringa användningen av ersättningssystemet antogs delvis bero på det komplicerade ansökningsförfarandet. Efter det att ändringen trädde i kraft har beloppen av utbetalade semesterkostnadsersättningar ökat tydligt. År 2002 utbetalades semesterkostnadsersättningar till ett belopp av 13,3 miljoner euro, medan beloppet var 26,4 miljoner euro år 2003 och uppskattas till 31,0 miljoner euro år 2004.

I det nuvarande systemet har det upplevts som ett problem inte bara att semesterkostnaderna belastar i synnerhet kvinnodominerade branscher, eftersom kvinnorna fortfarande tar ut största delen av föräldradagpenningarna, utan också att ersättningen för semesterkostnader inte i tillräcklig grad täcker kostnaderna för arbetsgivaren. Det har därför ansetts vara nödvändigt att utveckla det nu-

varande systemet så att ersättningsgraden i fråga om semesterkostnaderna för arbetsgivaren förbättras.

Ersättning för resekostnader

Med stöd av den gällande sjukförsäkringslagen (364/1963) har den försäkrade rätt att få reseersättning för de kostnader resan föranlett enligt det förmånligaste färdssättet med beaktande av den försäkrades hälsotillstånd eller de trafikförhållanden som rått under resan. Utvecklingen inom kollektivtrafiken har inte beaktats i sjukförsäkringslagen. Nya trafikformer som utvecklats i enlighet med kommunikationsministeriets strategi är servicetrafik, anropsstyrd kollektivtrafik, sammanlänkning av resor och samordning av transporter. Även om dessa trafikformer finns på en ort har de försäkrade ofta åkt ensamma i taxi t.ex. till hälsovårdscentralen eller sjukhuset, även om deras hälsotillstånd inte har förutsatt det. Några ändringar i principerna för ersättning för resor föreslås inte heller i propositionen med förslag till sjukförsäkringslag (RP 50/2004 rd).

Befolkningens stigande medelålder, det serviceboende som kommit i stället för ofientlig institutionsvård samt koncentrationen av primärvården och den specialiserade sjukvården till allt färre enheter har ökat resebehovet och förlängt resorna. Samtidigt har den reguljära busstrafiken minskat, vilket har ökat behovet av att anlita specialfordon, t.ex. taxi.

Folkpensionsanstalten har sedan 1999 ordnat försök med samordning och sammanlänkning av resor genom anlitan av taxi och andra trafikmedel. Målet har varit att finna metoder för att dämpa ökningen av resekostnaderna utan att kundservicenivån blir lidande. Resultaten av försöken har varit så positiva att det lönar sig att i hela landet i tillämpliga delar ta i bruk de metoder som använts i försöken.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

Allmänt

Statsminister Matti Vanhanens regering har

i sitt regeringsprogram flera gånger betonat vikten av att förbättra nivån på tryggheten av familjernas utkomst å ena sidan och stödjandet av sysselsättningen också i form av sänkta utgifter för arbetsgivarna å andra sidan. I regeringsprogrammet förutsätts att förutsättningarna för erhållande av inkomstrelaterad föräldra- och sjukdagpenning förbättras genom att vissa situationer där någon missgynnas rättas till, t.ex. anställda i kortvariga anställningsförhållanden, och att sådana drag inom socialskyddet som sporrar människor till arbete ökas. I regeringsprogrammet har man också förbundit sig vid att höja minibeloppet av dagpenningförmåner enligt sjukförsäkringslagen från ingången av 2005.

Stödande av företagsamhet är ett annat viktigt mål i regeringsprogrammet. En förbättring av ersättningsgraden för semesterkostnadsersättningarna hör nära samman med i synnerhet små företags möjligheter att anställa vikarier under tiden för familjeledigheter.

De ständigt ökande resekostnader som skall ersättas enligt sjukförsäkringslagen - liksom bl.a. de resor som kommunen skall bekosta - till följd av att befolkningens medelålder fortsätter att stiga är en utvecklingstrend där det behövs åtgärder för att ett behövligt stöd- och ersättningssystem skall kunna tryggas även i fortsättningen. Förslaget om ändring av ersättning för resekostnader ingår trots allt i en mera omfattande helhet som inte syftar uteslutande till att dämpa ökningen av ersättningsutgifterna. Som det centrala med upprättandet av ett system för samordning av resor bör betraktas att utvecklingen och etableringen av systemet gör det möjligt att trygga jämlika tjänster för befolkningen med stigande medelålder i en situation där kollektivtrafiken i synnerhet i glesbygderna står inför en ständig utmaning när det gäller lönsamheten.

Arbetsinkomst som ligger till grund för dagpenningförmåner och dagpenningförmånernas minimibelopp

I denna proposition föreslås ändringar av de bestämmelser där det anges hur den arbetsinkomst som den försäkrade uppgett skall beaktas som grund för föräldradagpen-

ning. Ändringen gäller den arbetsinkomst som en försäkrad uppgett i sådana då fall då modern eller fadern beviljas föräldradagpenning i en situation där förlossningarna följer på varandra inom en tid som kan betraktas som kort.

Beloppet av föräldradagpenning skall kunna beräknas utifrån den arbetsinkomst som legat till grund för den föregående föräldradagpenningen i sådana fall då den beräknade nedkomsten för det nya barnet infaller innan det föregående barnet fyller tre år. Förslaget innebär att i de fall där moderns eller faderns arbetsinkomst efter det att den föregående föräldradagpenningens rätt upphört har varit lägre än den inkomst som legat till grund för den föregående dagpenningen skall förmånen kunna fastställas enligt den arbetsinkomst som redan använts tidigare. En ändring av bestämmelserna om förmånsbeloppet så som beskrivs ovan innebär att dagpenningsbeloppet förbättras i synnerhet för den förälder som efter den föregående föräldradagpenningsperiodens utgång har vårdat barnet hemma med det stöd för hemvård som avses i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996). För att adoptivfamiljer inte skall försättas i en annan ställning än biologiska familjer, föreslås att specialbestämmelsen också skall gälla adoptivföräldrar. Den nya dagpenningen kan således fastställas utifrån den inkomst som legat till grund för en föregående förmån också i sådana fall då det inte har gått tre år sedan det förra barnet föddes eller togs i vård före den beräknade nedkomsten för det nya barnet eller förrän ett nytt barn tas i vård i adoptionsyfte.

Enligt den gällande lagen kan föräldradagpenningens belopp också basera sig på en föregående förmån. Det föreslås dock att den nya specialbestämmelsen om föräldradagpenning för förlossningar efter varandra skall gälla bara den arbetsinkomst som legat till grund för den föräldradagpenning som utbetalts tidigare. Föräldradagpenning skall trots allt också i fortsättningen kunna basera sig också på den omedelbart föregående förmånen eller arbetsinkomsten, om den arbetsinkomst som legat till grund för den föräldradagpenning som utbetalts tidigare skulle leda till en mindre förmån.

Grunderna för beräkning av dagpenning enligt sjukförsäkringen möjliggör inte för tillfället att hänsyn tas till den särskilda ställningen på arbetsmarknaden för personer som är anställda i kortvariga anställningsförhållanden när dagpenningsbeloppet beräknas. De gällande bestämmelserna leder i regel till att först när anställningen varat i sex månader ger den den försäkrade en grund för dagpenningförmån som motsvarar arbetsinkomsten för anställning i ett år. I övriga situationer sänker beräkningssättet den kalkylerade månadsinkomsten. I denna proposition föreslås att grunderna för fastställande av dagpenningförmåner för försäkrade i kortvariga anställningsförhållanden skall ändras så att arbetsinkomsten för minst en månad kan ändras till arbetsinkomst för ett år genom multiplikation i sådana fall då avsikten har varit att anställningen skulle fortgå längre än en månad men har avbrutits på grund av arbetsoförmåga eller inträde av rätt till föräldradagpenning eller rätt till specialvårdspenning.

Enligt den gällande lagen är minimibeloppet av sjuk- och föräldradagpenning samt specialvårdspenning 11,45 euro per dag. Minimibeloppet av förmånerna har senast höjts genom en lag som trädde i kraft den 1 januari 2003. Före det var minimibeloppet av moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning sedan 1996 10,09 euro (60 mk) per dag. Till följd av de lagändringar som trädde i kraft vid ingången av april 2002 har minimibeloppet av sjukdagpenning och rehabiliteringspenning likaså varit 10,09 euro. För främjande av barnfamiljernas ställning föreslås i enlighet med regeringsprogrammet att minimibeloppet av sjuk-, moderskaps-, särskild moderskaps-, faderskaps- och föräldradagpenning samt specialvårdspenning höjs till 15,20 per vardag.

Ersättning för semesterkostnader till arbetsgivaren

I denna proposition föreslås att systemet med semesterkostnadsersättningar skall utvecklas så att arbetsgivaren skall få ersättning för en större del än i dag av den semesterlön eller semesterersättning som arbetsgivaren har betalt till arbetstagaren. Enligt den

gällande lagen motsvarar ersättningen till arbetsgivaren per dag den föräldradagpenning som betalts till arbetstagaren under den tid semester har tjänats in. Det föreslås att ersättningen höjs så att ersättningsbeloppet per dag motsvarar föräldradagpenningens belopp multiplicerat med en koefficient vars storlek är 1,55.

Ersättning för resekostnader

Syftet med propositionen är att dra nytta av de erfarenheter som erhållits genom Folkpensionsanstaltens försöksprojekt i fråga om resor som ersätts enligt sjukförsäkringen så att sammanlänkade transporter, servicetrafik, anropsstyrd kollektivtrafik och samordnade transporter i regel börjar anlitas i de områden där sådan service har ordnats. Eftersom reseersättningar som betalts med stöd av sjukförsäkringslagen de senaste åren har ökat med i genomsnitt 7—10 procent per år kan ökningen av resekostnaderna dämpas med dessa medel utan att kundservicen försämras. De försäkrade hänvisas till de förmånligaste till buds stående färdssätten, såsom samtransporter med taxi och minibussar.

Med stöd av vad som anförts ovan föreslås att om en försäkrad på grund av sitt hälsotillstånd eller de rådande trafikförhållandena inte kan anlita för alla till buds stående, allmän kollektivtrafik är huvudregeln att för att vara berättigad till reseersättning skall den försäkrade anlita samtransport eller ett sammanlänkat färdssätt när det är möjligt. Vid akut uppsökande av vård skall den försäkrade dock ha rätt att få ersättning enligt de faktiska kostnaderna även om samtransport eller något annat billigare färdssätt skulle stå till buds. Med akut uppsökande av vård avses i detta sammanhang att den försäkrade inte har haft möjlighet att på förhand beställa samtransport eller göra resan enligt sammanlänkingsprincipen. Om den försäkrades hälsotillstånd så kräver skall han eller hon också i övrigt ha rätt att få ersättning även för sådana nödvändiga kostnader som föranleds av en resa som genomförts ensam i specialfordon, såsom taxi eller ambulans.

Med samtransport avses att resor från samma håll till en viss ort, t.ex. till ett sjukhus eller en hälsovårdscentral, kombineras

med ett specialfordon så att så många passagerare som möjligt använder samma bil i stället för att resa ensamma.

Med sammanlänkning av resor avses att olika trafikformer utnyttjas så att kunden genomför en del av resan med reguljära buss-turer eller tåg och med taxi eller egen bil på den del av färden där det inte finns buss- eller tågtrafik. På samma sätt som vid tillämpning av den gällande lagen avses med kollektivtrafik linjetrafik, köptrafik och annan regelbunden persontrafik vars tjänster kan utnyttjas allmänt.

Med linjetrafik avses tillståndspliktig persontrafik som är regelbunden, vars tjänster kan utnyttjas allmänt, vars rutt trafik-tillståndsmyndigheten (vanligen länsstyrelsen) fastställer och som inte bedrivs på basis av ett köpeavtal som ingåtts med en kommun, en samkommun, huvudstadsregionens samarbetsdelegation, kommunikationsministeriet eller länsstyrelsen. Med beställningstrafik avses tillståndspliktig persontrafik som bedrivs endast på beställning på det sätt som beställaren bestämmer samt annan tillståndspliktig persontrafik som inte är linjetrafik eller köptrafik.

Med servicelinje avses sådan köptrafik som har en särskilt planerad rutt och som har ett fordon som särskilt valts och en förare som särskilt utbildats eller valts med beaktande av de behov som äldre och handikappade kunder har. Med anropsstyrd kollektivtrafik avses köp- eller beställningstrafik av fortgående karaktär som skall beställas på förhand och som körs inom ett visst område samt vars rutt och tidtabell bestäms på basis av beställningarna och på åtgärd av centralen för samordning av resor eller någon annan samordningstjänst.

Med central för samordning av resor (MYK) avses ett verksamhetsställe som tar emot transportbeställningar från kunderna och som styr kunderna till den linje- eller köptrafik som lämpar sig för deras behov eller som samordnar beställningarna och planerar rutterna och som förmedlar de trafikhelheter som samordningen eller sammanlänkningen resulterar i till den som kör anropsstyrd kollektivtrafik eller till att skötas på annat sätt. Centralen styr kunderna till den linje- eller köptrafik eller annan trafik som läm-

par sig för deras behov och bildar samordnade transporter och resekedjor av beställningarna. Med hjälp av centralen kan man utöka transportmöjligheter som är fria från hinder, genom samarbete rationalisera de transporter som samhället skall betala eller ersätta och åstadkomma kostnadsbesparingar för samhället.

Ett viktigt förslag är att styra de försäkrade till att använda det förmånligaste till buds stående färdssättet så som föreskrivs i lagen och effektivt dra nytta av samordning och sammanlänkning av resor när sådant har ordnats på det regionala planet. Avsikten är att kvarhålla de försäkrades rätt att få ersättningar för resor på grund av sjukdom eller graviditet och förlossning med tillämpning av nödvändighetsprincipen. Genom lagändringen kvarhålls den ursprungliga principen enligt sjukförsäkringslagen enligt vilken en försäkrad oavsett boningsort eller färdssätt skall ha samma rätt att få ersättning för resekostnaderna.

En central för samordning av resor på kommunal nivå, länsnivå, sjukhusdistriktsnivå eller landskapsnivå eller en privat central för samordning av resor kan samordna och sammanlänka resor. Resesamordnaren skall ordna resor som samhället skall betala. Sådana är t.ex. resor som Folkpensionsanstalten skall ersätta enligt sjukförsäkringslagen och lagen om rehabilitering som ordnas av folkpensionsanstalten. Resesamordnaren skall debitera Folkpensionsanstalten för ordnandet av resorna. Om centralen för samordning av resor kombinerar samma transport med transporter som kommunen skall betala skall centralen debitera båda betalarna separat.

Konkurrensutsättning av trafikidkare bör inlemmas i systemet för reseersättning enligt sjukförsäkringslagen. Den reseersättning som beviljas en försäkrad som ett resultat av konkurrensutsättning kan avvika från den fastställda ersättningsgrunden, t.ex. från den taxitaxa som fastställts av kommunikationsministeriet. När Folkpensionsanstalten konkurransutsätter resesamordnarna och trafikidkarna skall lagen om offentlig upphandling (1505/1992) tillämpas.

4. Propositionens konsekvenser

Ekonomiska konsekvenser

De föreslagna ändringarna av dagpenningförmånerna och semesterkostnadsersättningarna ökar statens utgifter med sammanlagt 18,8 miljoner euro år 2005. Utgiftsökningarna fördelas som följer:

Den största kostnaden av ändringarna av dagpenningförmånerna följer av att det lägsta förmånsbeloppet höjs med 3,75 euro per dag. Den föreslagna ändringens kostnadseffekt är 14,8 miljoner euro år 2005. Förslaget om fastställande av föräldradagpenning vid förlossningar efter varandra ökar försäkringsutgifterna med 9,5 miljoner euro på årsbasis och år 2005 ökar statens utgifter med 1,3 miljoner euro. Förslaget om fastställande av förmånen för personer i kortvariga anställningsförhållanden ökar försäkringsutgifterna med 4,5 miljoner euro på årsbasis och år 2005 ökar statens utgifter med 0,7 miljoner euro.

Det har uppskattats att förslaget om ändring av ersättning för semesterkostnader kommer att öka sjukförsäkringsutgifterna med ca 17,6 miljoner euro på årsbasis. År 2005 uppgår merkostnaderna till 2 miljoner euro. Merkostnaderna 2005 påverkas av att enligt förslaget om ikraftträdande skall förhöjningen gälla bara sådana semesterkostnadsersättningar där alla föräldraledighetsperioder har tagits ut efter det att lagen har trätt i kraft.

I fråga om förslaget om ersättning av resekostnader har det uppskattats att samordningen och sammanlänkningen av resor ger en inbesparing på ca 22 miljoner euro fram till år 2007. Av den summan uppgår sjukförsäkringens och rehabiliteringens andel till 8 miljoner euro med beaktande av de kostnader som föranleds av samordningen av resor. Som grund för beräkningen har använts uppgifter om resekostnader som erhållits genom de försök som beskrivs ovan. När inbesparingarna beräknas bör det dock beaktas att på grund av att vissa resor är korta kan samordningen inte omfatta alla resor, t.ex. taxiresor i städer och tätorter. Dessutom måste en del av de försäkrade av hälsoskäl resa ensamma i taxi eller anlita andra dyrare färdssätt. År

2005 beräknas utgiftssänkningen uppgå till ca 1 miljon euro.

Konsekvenser för medborgarna och könsrelaterade konsekvenser

De gällande grunderna för fastställande av dagpenningförmånsbeloppen bör i huvudsak anses vara sporrande och följa försäkringsprincipen, och beräkningsprinciperna är också könsneutrala. De skillnader som kan konstateras i förmånsbeloppen baserar sig huvudsakligen på löneskillnaderna mellan könen och å andra sidan på den delning som fortfarande förekommer i samhället i fråga om vilken förälder som är föräldraledig eller som på annat sätt har flexibel arbetstid efter att ha bildat familj. De föreslagna ändringarna syftar trots allt till att påverka vissa sådana situationer där någon missgynnas som den gällande lagstiftningen gett upphov till. Förslagen är könsneutrala, dvs. deras verkan är inte direkt könsbaserad.

Ändringarna av bestämmelserna om fastställande av dagpenningförmåner syftar i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Vanhanens regering till att förbättra barnfamiljernas ekonomiska ställning och förebygga utslagning. De föreslagna nya bestämmelserna i 11 kap. 6—7 mom., som gäller en ändring av grunden för fastställande av föräldradagpenning, förbättrar ställningen för de föräldrar som på grund av förlossningar efter varandra skulle få en förmån som motsvarar minimibeloppet enligt lagen. Förslaget gäller förmåner för både mödrar och fäder. Även om förslaget i sig är könsneutralt, dvs. gäller båda könen på samma sätt, kan det antas att förslaget förbättrar i synnerhet kvinnornas ekonomiska ställning, eftersom det fortfarande är kvinnorna som till största delen är föräldralediga och eftersom i synnerhet kvinnorna stannar hemma för att sköta barn under tre år.

Det föreslagna 11 kap. 4§ 5 mom. syftar till att förbättra ställningen för anställda i kortvariga anställningsförhållanden. Förslaget är könsneutralt, dvs. dess verkan är inte direkt könsbaserad. Det bör dock konstateras att i s.k. atypiska anställningsförhållanden, såsom visstidsarbeten, är majoriteten av de anställda kvinnor. Förslaget förbättrar såle-

des antagligen i synnerhet kvinnornas ekonomiska ställning.

Höjningen av minimibeloppet av dagpenningförmåner siktas också i vidare bemärkelse till att förebygga utslagning. Minimibeloppet av förmåner höjdes senast i form av en nivåförhöjning vid ingången av 2003. Könsfördelningen för dem som får förmåner som motsvarar minimibeloppet: År 2003 uppgick antalet sjukdagpenningss dagar till sammanlagt 15,1 miljoner. Av dem var 5,8 procent sådana dagar för vilka förmånen betalades till minimibelopp eller ett lägre belopp. Antalet föräldradagpenningss dagar uppgick till sammanlagt 15,3 miljoner, och av dem gällde 14,5 miljoner dagar kvinnor. Av de föräldradagpenningar som betalades till kvinnor motsvarade 21,3 procent minimibeloppet. Motsvarande siffra för män var 2,7 procent.

Även om faderskapsledigheterna har ökat är det fortfarande mödrarna som tar ut merparten av föräldraledigheterna. Kostnaderna för familjeledigheter riktas därför i synnerhet till kvinnodominerade branscher. Det kan således bedömas att denna ekonomiska belastning för arbetsgivaren leder till att bl.a. atypiska anställningsförhållanden, i synnerhet s.k. korttidsjobb, ökar eller kvarstår på nuvarande nivå just inom kvinnodominerade branscher. Syftet med den föreslagna ändringen av nivån i fråga om semesterkostnadsersättningarna är därför för det första att ersättningen bättre än för närvarande skall motsvara de kostnader som tiden för familjeledigheter medför för arbetsgivaren och för det andra att den eventuellt skall förbättra arbetsgivarnas möjligheter att sysselsätta. Ett mera vittomfattande mål är att förbättra kvinnornas ställning på arbetsmarknaden.

Den föreslagna ändringen gällande samordning av resor och därigenom ersättning för resekostnader ökar olika medborgargrupper möjligheter att enkelt genomföra resor som hänför sig till hälso- och sjukvård genom att utnyttja de transporttjänster som samhället tillhandahåller. Anlitandet av kollektivtrafik när transporter ordnas bidrar på lång sikt till att bevara busstrafik, taxitrafik och andra trafiktjänster för alla medborgargrupper, i synnerhet i glesbygden.

Utvecklingen av olika slags trafiktjänster

och i synnerhet ökade samtransporter möjliggör transport från dörr till dörr också inom de områden och för de medborgargrupper som inte har tillgång till något annat färdssätt. Resultaten av kundenkäter i samband med Folkpensionsanstaltens försök med samordning och sammanlänkning av resor visar att passagerarna har varit nöjda med verksamheten för samordning av resor.

Övriga konsekvenser

När kombinerade och sammanlänkade transporter ökar kan propositionen innebära att arbetsmängden minskar vid Folkpensionsanstaltens byråer, om behandlingen av ansökningar om reseersättning och betalningen av ersättningar kan centreras.

Enligt betänkandet av kommunikationsministeriets arbetsgrupp för samordning av resor behövs det 10-20 centraler för samordning av resor i Finland. Det samordningstillägg som skall betalas till resesamordnaren för samordningen av resor innebär att fakturan tidvis bör ses över vid Folkpensionsanstalten. ADB-systemen gör det möjligt att vid behov göra separata samlade faktureringar för de resor som Folkpensionsanstalten och kommunen skall betala. Behandlingen av fakturan tar ungefär en arbetsdag i kvartalet i anspråk, dvs. fyra arbetsdagar per år. Som jämförelse kan det konstateras att behandlingen av till och med ett stort apoteks månadsredovisning kräver ungefär en dags arbete. Arbetsmängden ökar således inte avsevärt på grund av faktureringen.

Det kan antas att samordningen av resor också har miljökonsekvenser. Allmän kollektivtrafik, samtransporter, resekedjor och anropsstyrd kollektivtrafik belastar naturen mindre än enskilda resor med motorfordon, eftersom ett färre antal fordon då är i trafik. En ändring av sjukförsäkringslagen enligt förslaget innebär således att olägenheterna för miljön på grund av trafiken minskar. En del av taxiföretagarna har dock förhållit sig kritiska till samordningen av resor, eftersom de anser att samordningen äventyrar deras af-färsverksamhet i synnerhet i konkurrenssituationer.

I övrigt bedöms förslaget inte ha några

konsekvenser i fråga om organisation och inte heller några miljökonsekvenser.

5. Beredningen av propositionen

Propositionen har också beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten. I samband med beredningen har centrala arbetsmarknadsorganisationer hörts.

I fråga om samordning av resor grundar propositionen sig på ett betänkande av den arbetsgrupp för samordning av resor som tillsatts av kommunikationsministeriet. I fråga om de förslag som gäller försäkrade anställda i kortvariga anställningsförhållanden och de förslag som gäller förlossningar efter varandra samt förslaget om en förhöjning av ersättningen för semesterkostnader baserar propositionen sig på det arbete som utförts av den arbetsgrupp som behandlar finansieringssystemet enligt sjukförsäkringen.

6. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll och samband med andra propositioner

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2005 och avses bli behandlad i samband med den.

Propositionen är en kompletterande proposition som avses i 71 § i grundlagen och hänför sig till regeringens proposition med förslag till sjukförsäkringslag. Avsikten är därför att också denna proposition skall behandlas i samband med den sistnämnda propositionen.

De paragrafer i den proposition som skall kompletteras som enligt denna proposition föreslås bli kompletterade eller ändrade har tagits in i sin helhet i denna proposition, och det föreslås inte några ändringar i paragrafernas ordningsföljd.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

4 kap. Ersättning för resekostnader

5 §. Färdsätt som ersätts. Enligt propositionen med förslag till sjukförsäkringslag föreslås i 4 kap. 5 § 1 mom. bli bestämt att en försäkrads resekostnader skall ersättas enligt kostnaderna för det förmånligaste till buds stående färdsätt som kan anses nödvändigt. I 2 mom. föreslås en bestämmelse om när en försäkrads resekostnader kan ersättas enligt kostnaderna för anlitande av specialfordon samt en bestämmelse om vad som avses med specialfordon. I 3 mom. bestäms om ersättning för kostnaderna för färd i skärgårdsförhållanden.

I denna proposition föreslås att ovan nämnda proposition kompletteras så att nya 3 och 4 mom. fogas till paragrafen, varvid 3 mom. blir 5 mom. I det nya 3 mom. anges vad som avses med det förmånligaste färdsättet. Utgångspunkten bör vara att den försäkrade väljer det nödvändiga och förmånligaste färdmedlet som är tillgängligt vid respektive tidpunkt. Som det förmånligaste alternativet betraktas i första hand resor med anlitande av offentlig, för alla och allmänt till buds stående buss- eller tågtrafik.

Det förmånligaste alternativet är också resor som genom sammanlänkning kombineras med den allmänna och reguljära kollektivtrafiken. Här avses smidig omstigning från ett trafikmedel till ett annat. Anslutningstrafiken sköts t.ex. med taxi till den reguljära bussturen eller det reguljära tåget. Också servicetrafik eller anropsstyrd kollektivtrafik kan vara det förmånligaste färdsättet när det inte finns offentlig, för alla till buds stående reguljär linjetrafik eller köptrafik.

I 4 mom. föreslås bli bestämt att om de färdsätt som nämns i 3 mom. inte står till buds men samtransport med t.ex. taxi eller minibuss har ordnats, skall den försäkrade ha rätt att få ersättning enligt kostnaderna för färdsättet. Om det finns en central för sam-

ordning av resor, förutsätts för ersättning för kostnaderna för resor med samtransport dessutom att den försäkrade har beställt transporten från centralen före färden och att förmånligare färdsätt inte rimligen står till förfogande. Resesamordnare bör hänvisa de försäkrade till att i första hand anlita för alla till buds stående kollektivtrafik. Här avses reguljära bussturer eller tåg och med dem eventuellt sammanlänkad anslutningstrafik med olika trafikmedel.

Om en försäkrad anlitar ett färdsätt som avses i 3 eller 4 mom., beviljas ersättning för resekostnaderna på basis av ett intyg över besök för undersökning eller vård som utfärdats av vårdinrättningen.

8 §. Grund för ersättning för resekostnader samt fastställande av ersättningstaxan. I det kompletterande förslaget föreslås att 1 mom. ändras så att ändringar i färdsätten till följd av samordning och sammanlänkning av resor skall kunna beaktas när resekostnader ersätts. Det föreslås att om ett färdsätt som avses i 5 § 3 eller 4 mom. står till förfogande men en försäkrad utan grundad anledning anlitar ett dyrare färdsätt, skall reseersättning betalas enligt grunden för ersättning för kollektivtrafik, buss eller tåg eller, med tillämpning av principen om nödvändighet, egen bil.

Så som föreslagits i den proposition som föreslås bli kompletterad kan det anses motiverat att använda egen bil t.ex. i sådana fall då resor med ett förmånligare färdsätt på grund av den försäkrades hälsotillstånd eller trafikförhållandena medför en oskäligt lång väntetid. Det är inte ändamålsenligt att utfärda någon allmän bestämmelse om skälighet, utan frågan bör alltid avgöras från fall till fall. Det kan vara motiverat att använda egen bil också i sådana fall då familjemedlemmar åker för vård i samma bil eller om den försäkrade nödvändigtvis behöver en anhörig som följeslagare under färden.

Som kostnader för resor med egen bil ersätts bara bilens driftskostnader. Så som föreslagits i den proposition med förslag till

sjukförsäkringslag som föreslås bli kompletterad skall social- och hälsovårdsministeriet bemyndigas att fastställa ersättningstaxan för de specialfordon som inte har en ersättnings-taxa som fastställts genom förordning av kommunikationsministeriet. Detta gäller också grunden för kilometerersättning för egen bil, så som föreskrivs i 3 mom. Med egen bil avses en personbil eller annan bil som innehålls av den försäkrade eller av en familjemedlem som hör till samma hushåll som den försäkrade eller av någon annan motsvarande person.

Om således en försäkrads sjukdom eller hälsotillstånd på grund av t.ex. handikapp eller rådande trafikförhållanden förutsätter ett färd sätt som är dyrare än ett färd sätt som avses i det föreslagna 5 § 3 eller 4 mom., skall den försäkrade ha rätt att få ersättning enligt de faktiska resekostnaderna, dock högst för ett belopp som motsvarar den fastställda taxan. Det handlar då vanligen om att den försäkrade ensam anlitar ett specialfordon, t.ex. taxi. För att kostnaderna för resor som en försäkrad genomfört ensam med ett specialfordon skall ersättas förutsätts att undersöknings- eller vårdinrättningen utfärdar ett intyg över att färd sättet har varit nödvändigt på grund av den försäkrades sjukdom eller av något annat hälsoskäl. Undersöknings- eller vårdinrättningen behöver inte ta ställning till de rådande trafikförhållandena.

11 kap. **Beloppet av dagpenningförmånerna**

4 §. Arbetsinkomst som uppges av en försäkrad och beloppet av föräldradagpenning på grundval av den arbetsinkomst som legat till grund för en föregående föräldradagpenning. I det kompletterande förslaget föreslås att ett nytt 5 mom. fogas till paragrafen. I det nya momentet föreskrivs om fastställandet av en försäkrads dagpenningförmån i sådana fall då sysselsättningen på grund av ett försäkringsfall har blivit kortvarig.

Enligt den gällande lagen och enligt propositionen med förslag till sjukförsäkringslag kan även inkomst av sysselsättning för en kortare tid än sex månader beaktas som grund för dagpenningförmånen. Huvudregeln är att den inkomst som intjänats under

en sexmånadersperiod multipliceras med två, och på så vis erhålls den årsinkomst som ligger till grund för den försäkrades dagpenningförmån. I vissa undantagssituationer, t.ex. i samband med byte av yrke, skall den inkomst som intjänats inom en sexmånadersperiod först ändras till inkomst för sex månader genom multiplikation, och därefter multipliceras den inkomsten med två, och på så vis erhålls den årsinkomst som ligger till grund för den försäkrades dagpenningförmån.

Enligt det kompletterande förslaget gäller att utan hinder av vad som annars bestäms om den arbetsinkomst som en försäkrad uppgett som grund för en förmån skall den kontinuerliga inkomst som ligger till grund för den försäkrades dagpenningförmån kunna uppskattas också enligt arbetsinkomsten för minst en månad. Det förutsätts att det kan antas att inkomsten skulle ha varit kontinuerlig antingen utan avbrott eller i form av perioder, om försäkringsfallet inte hade inträffat. Det bör alltså handla om en person vars utkomst kan anses basera sig på förvärvsarbete. Inkomsten kan betraktas som kontinuerlig för det första om den försäkrade företer en utredning av arbetsgivaren eller någon annan tillförlitlig utredning om att avsikten var att tiden i arbetet skulle fortgå minst sex månader. Till exempel ett arbetsavtal kan godkännas som en utredning. Inkomsten kan betraktas som kontinuerlig också i sådana fall då den försäkrade har inlett ett kortvarigt arbete, om det utifrån den försäkrades arbetshistoria kan dras slutsatsen att sysselsättningen skulle ha fortgått antingen i flera perioder eller i en period. När arbetshistorien granskas beaktas den försäkrades tidigare sysselsättning och aktiva insatser för att söka arbete, vilket innebär att den försäkrade har varit arbetslös arbetssökande vid Arbetskraftsbyrån. Den inkomst som ligger till grund för förmånen skall beräknas så att den inkomst som intjänats under en period som omfattar minst en månad multipliceras så att den motsvarar inkomsten för sex månader, och denna inkomst multipliceras med två. På så vis erhålls den årsinkomst som ligger till grund för den försäkrades dagpenningförmån. Bestämmelsen avviker från den ovan beskrivna bestämmelsen i 4 mom. på så vis att beräkningssättet

inte förutsätter något sådant särskilt skäl som avses i 4 mom., såsom byte av yrke. Om det är fråga om byte av yrke är 4 mom. fortfarande tillämpligt.

Den föreslagna ändringen syftar till att trygga utkomstnivån i sådana fall då en person som börjat arbeta, av skäl som inte beror på honom eller henne själv förlorar inkomsten av arbetet som utkomstkälla. Det föreslås därför att inkomsten för en månad skall kunna beaktas i enlighet med förslaget bara om den försäkrade blir arbetsoförmögen eller får rätt till föräldradagpenning eller specialvårdspenning mitt under anställningen. Det föreslagna nya sättet att beräkna den inkomst som ligger till grund för dagpenningen kan således inte tillämpas, om avsikten redan ursprungligen varit att anställningen skall fortgå en kortare tid än en månad eller om anställningsförhållandet upphör på grund av t.ex. uppsägning eller upplösning.

Med arbetsinkomst avses inkomster enligt 11 kap. 2 § 1 mom. 1 punkten i propositionen med förslag till sjukförsäkringslag, dvs. löneinkomster av arbetsavtals- eller tjänsteförhållande och därmed jämförbara personliga inkomster.

Enligt gällande bestämmelser kan en dagpenningsförmån grunda sig på den arbetsinkomst som fastställts vid beskattningen eller den kontinuerliga arbetsinkomst under sex månader före begynnelse tidpunkten för arbetsoförmågan eller inträdet av rätt till föräldradagpenning som den försäkrade utrett på ett tillförlitligt sätt. Beloppet av en dagpenningsförmån enligt sjukförsäkringslagen kan dessutom basera sig på vissa andra förmåner som föregått den aktuella förmånen.

Det föreslås att 11 kap. 4 § i den nya föreslagna sjukförsäkringslagen kompletteras med två nya moment, som gäller fastställande av föräldradagpenning när det är fråga om förlossningar efter varandra.

Enligt det föreslagna 6 mom. skall beloppet av särskild moderskaps-, moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning samt partiell föräldrapenning kunna fastställas också på grundval av den arbetsinkomst som legat till grund för den föräldradagpenning som betalats tidigare. För detta förutsätts dock att det är fråga om graviditeter som tidsmässigt följer nära varandra. Lagrummet är tillämpligt

om det barn för vilket föräldradagpenning förra gången har betalats inte har fyllt tre år före den nya beräknade nedkomsten eller förrän ett barn under sju år har tagits i vård. Lagrummet är på motsvarande sätt tillämpligt, om det inte har gått tre år sedan den förra adoptionen när det är fråga om adoptioner efter varandra, eller om det har gått mindre än tre år från adoptionen före den beräknade nedkomsten för det biologiska barnet.

Med arbetsinkomst avses den arbetsinkomst som definieras i 11 kap. 2 §, dvs. bland annat löneinkomst av arbetsavtals- eller tjänsteförhållande samt arbetsinkomst enligt lagen om pension för företagare (468/1969) eller lagen om pension för lantbruksföretagare (467/1969). Den föreslagna specialbestämmelsen skall således inte tillämpas om den föregående föräldradagpenningen har baserat sig på en föregående förmån, t.ex. arbetslöshetsdagpenning enligt lagen om utkomtskydd för arbetslösa (1290/2002).

I det föreslagna 7 mom. föreskrivs om hur den förvärvsinkomst som ligger till grund för en förmån skall justeras med en lönekoeficient. Inkomsten justeras så att den höjs i samma mån som den lönekoeficient enligt 7 b § i lagen om pension för arbetstagare som fastställts för begynnelse tidpunkten för rätt till föräldradagpenning avviker från den lönekoeficient som fastställts för föregående kalenderår.

7 §. Sjuk- och föräldradagpenningens samt specialvårdspenningens minimibelopp. I lagrummet bestäms om minimibeloppet av de förmåner som nämns i rubriken. I denna kompletterande proposition föreslås att minimibeloppet av de nämnda förmånerna skall höjas med 3,75 euro per dag. Efter höjningen är minimibeloppet av dagpenningsförmåner na 15,20 euro per dag.

14 kap. **Ersättning för semesterkostnader**

3 §. Ersättningens belopp. Till arbetsgivaren betalas ersättning för semesterkostnader för 2,5 dagar per varje sådan kalendermånad under vilken arbetstagaren i enlighet med 1 mom. har fått föräldradagpenning för minst 14 dagar. Ersättningen per dag motsvarar be-

loppet av den föräldradagpenning som har betalats till arbetstagaren.

Det föreslås att propositionen med förslag till sjukförsäkringslag kompletteras så att det bestäms att den föräldradagpenning som betalts till arbetstagaren för den tid under vilken semester tjänats in skall ligga till grund för den ersättning för semesterkostnader som betalas till arbetsgivaren. Om beloppet av föräldradagpenning har varierat under kalendermånaden, skall den genomsnittliga föräldradagpenning som betalats under kalendermånaden ligga till grund för ersättningen. Beloppet av den ersättning som betalas till arbetsgivaren beräknas genom att det dagpenningsbelopp per dag som ligger till grund för ersättningen multipliceras med en koefficient vars storlek är 1,55.

20 kap. Särskilda bestämmelser

5 §. Verksamhet för samordning av resor. Det föreslås att propositionen med förslag till sjukförsäkringslag kompletteras så att till lagen fogas en ny paragraf som gäller verksamhet för samordning av resor och ersättning för kostnaderna för verksamheten.

I 1 mom. föreslås bli bestämt att kostnaderna för samordning och sammanlänkning av resor skall betalas ur sjukförsäkringsfonden som förmånsutgifter till centralen för samordning av resor. Samordningstillägget skall betalas till ett belopp som motsvarar det pris om vilket överenskomts på det regionala planet och som eventuellt bestäms genom konkurrensutsättning.

Centralen för samordning av resor skall t.ex. halvårsvis debitera Folkpensionsanstalten för de resor som centralen har samordnat och sammanlänkat. Samordningsavgiften betalas bara när en resa som samordnats eller sammanlänkats skall ersättas enligt sjukförsäkringslagen. Om en resesamordnare också samordnar eller sammanlänkar sådana resor som omfattas av andra instansers kostnadsansvar, såsom resor enligt lagen om service och stöd på grund av handikapp eller socialvårdslagen vilka skall ersättas av kommunen, skall samordnaren lämna separata samlade faktureringar till Folkpensionsanstalten och kommunen.

Samordningsavgifter som betalats till cen-

tralen för samordning av resor utökar inte den försäkrades årliga självriskandel, eftersom avgiften inte är en kostnad som skall betalas av den försäkrade.

Enligt 2 mom. skall Folkpensionsanstalten kunna konkurrensutsätta resesamordnare och trafikidkare. Priset på samordningen eller sammanlänkningen och reseersättningen till den försäkrade bildas då som ett resultat av konkurrensutsättningen.

2. Ikraftträdande

De ändringar av den föreslagna sjukförsäkringslagen som föreslås i denna proposition föreslås träda i kraft samtidigt som den sjukförsäkringslag som föreslås i propositionen med förslag till sjukförsäkringslag. Den nya sjukförsäkringslagen har föreslagits träda i kraft den 1 januari 2005. Bestämmelserna i 11 kap. 4 § 5—7 mom. i detta lagförslag föreslås dock träda i kraft den 1 oktober 2005.

Det föreslagna 11 kap. 4 § 5 mom. skall tillämpas om arbetsoförmågan eller rätten till föräldradagpenning eller speci alvårdspenning inträder den 1 oktober 2005 eller därefter. Lagrummet skall kunna tillämpas om den första dagen för utbetalning av en förmån på grund av graviditeten eller barnets födelse infaller den 1 oktober eller därefter. En bestämmelse om detta föreslås i det nya 7 mom. som föreslås bli fogat till ikraftträdandebestämmelsen i 21 kap. 1 §.

De föreslagna bestämmelserna om föräldradagpenningens belopp i 11 kap. 6—7 mom. skall tillämpas på föräldradagpenningsperioder som börjar den 1 oktober 2005 eller därefter, förutsatt att den första dagen för utbetalning av moderskapspenning för graviditeten eller barnets födelse infaller under den aktuella tiden. Om detta föreskrivs i det nya 8 mom.

När det gäller semesterkostnadsersättningarna till arbetsgivaren skall ändringen tillämpas så att den ersättning som betalas till arbetsgivaren höjs med den koefficient som anges i lagen om föräldradagpenningsperioden har börjat efter ikraftträdandet. Detta innebär att om en del av föräldradagpenningsperioden, t.ex. moderskapspenningsperioden, har börjat före ikraftträdandet, skall de bestämmelser som gällde före ikraftträdandet

iakttas i fråga om ersättningen av semesterkostnader som helhet. En ändring av förmånsslaget medför således inte att en del av semesterkostnadsersättningarna skall betalas enligt den nya bestämmelsen. En bestämmelse om detta föreslås i det nya 10 mom. i ikraftträdandebestämmelserna.

3. Lagstiftningsordning

De ändringar som föreslås i denna proposi-

tion förbättrar de försäkrades förmåner och ger de försäkrade möjlighet att hålla kvar sin utkomstnivå. Propositionen säkrar också möjligheterna att tillämpa ersättningarna enligt sjukförsäkringslagen på ett enhetligt sätt när resekostnader ersätts. Regeringen anser därför att ändringarna kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Sjukförsäkringslag

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

4 kap.

Ersättning för resekostnader

5 §

Färdsätt som ersätts

En försäkrads resekostnader ersätts enligt det belopp som resan skulle kosta med anlitande av det förmånligaste till buds stående färdssättet.

En försäkrads resekostnader ersätts dock enligt kostnaderna för anlitande av specialfordon, om den försäkrades sjukdom eller trafikförhållandena förutsätter att specialfordon används. Med specialfordon avses egen bil, taxi, fordon med handikapputrustning, minibuss, sjuktransportfordon, motorbåt, snöskoter, helikopter och något annat motsvarande fordon.

Med det förmånligaste färdssättet avses i denna lag i första hand

1) resor med anlitande av offentlig, för alla till buds stående reguljär kollektivtrafik och sådana resor med anlitande av olika trafikmedel vilka kombinerats med kollektivtrafiken genom sammanlänkning, eller

2) servicetrafik eller anropsstyrd kollektivtrafik.

Om de färdssätt som avses i 3 mom. inte står till buds men samtransport med ett specialfordon har ordnats, har den försäkrade rätt att få ersättning i enlighet med kostnaderna för ett sådant färdssätt.

När kostnaderna för färd sjöledes i skärgårdsförhållanden ersätts beaktas som merkostnad de speciella omständigheterna i skärgården, såsom avsaknad av fasta vägför-

bindelser eller trafik- och transportservice samt väderleksförhållandena.

8 §

Grund för ersättning för resekostnader samt fastställande av ersättningstaxan

Om en försäkrad utan grundad anledning anlitar ett annat än i 5 § 3 eller 4 mom. avsett färdssätt, betalas ersättning enligt grunden för ersättning för allmän kollektivtrafik. Om ett annat färdssätt dock kan betraktas som befoget i enlighet med 5 § 2 mom., betalas ersättning för de faktiska kostnaderna, dock högst för ett belopp som motsvarar den fastställda taxan. Om färden har gjorts med ett fordon för vilket det inte finns någon fastställd ersättningstaxa, betalas till den försäkrade skäliga kostnader för resan.

De ersättningstaxor som används som grund för ersättning för användning av taxi och sjuktransportfordon fastställs genom förordning av kommunikationsministeriet i enlighet med lagen om tillståndspliktig persontrafik på väg (343/1991).

Bestämmelser om ersättningstaxor som används som grund för ersättning för användning av andra specialfordon enligt 5 § än taxi och sjuktransportfordon utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Social- och hälsovårdsministeriet skall höra Folkpensionsanstalten innan det fastställer ersättningstaxorna.

11 kap.

Beloppet av dagpenningförmånerna

4 §

Arbetsinkomst som uppges av en försäkrad och beloppet av föräldradagpenning på grundval av den arbetsinkomst som legat till grund för en föregående föräldradagpenning

Folkpensionsanstalten skall på ansökan uppskatta vad som skall anses som en försäkrads arbetsinkomst under de sex månader som omedelbart föregått begynnelsetidpunkten för hans eller hennes arbetsförmåga eller inträdet av rätt till föräldradagpenning eller specialvårdspenning. Dagpenningsförmånen fastställs enligt den försäkrades tillförlitligt utredda arbetsinkomst för sex månader, förutsatt att arbetsinkomsten multiplicerad med två fötgående har varit minst 20 procent större än den arbetsinkomst enligt 3 § som har konstaterats vid beskattningen och som har justerats enligt 1 § 2 mom. Den ovan nämnda arbetsinkomsten beaktas endast för den tid då personen i fråga varit försäkrad i Finland enligt denna lag.

Med stöd av lagen om pension för företagare eller lagen om pension för lantbruksföretagare skall en försäkrad som i 1 mom. avsedd inkomst för sex månader förete en tillförlitlig utredning över sin enligt ovan nämnda pensionslagar fastställda arbetsinkomst samt över annan arbetsinkomst än sådan som har fått av den egna företagsverksamheten.

Har en försäkrads arbetsinkomst på grund av sjukdom, arbetslöshet eller av annan motsvarande särskild orsak varit väsentligt mindre än den annars hade varit, kan arbetsinkomsten på ansökan och i enlighet med bestämmelserna i 1 mom. uppskattas också för en annan sex månaders tid i arbetet än en sådan som omedelbart föregått begynnelsetidpunkten för arbetsförmåga eller inträdet av rätt till föräldradagpenning eller specialvårdspenning. Arbetsinkomsten kan dock beaktas endast för det kalenderår då arbetsförmågan eller rätten till föräldradagpenning eller specialvårdspenning inträdde eller som omedelbart föregick detta.

Utan hinder av bestämmelserna ovan kan en försäkrad i 1 mom. avsedda arbetsinkomst för sex månader på ansökan uppskattas också för en kortare tid än sex månader, förutsatt att den försäkrade på grund av byte

av yrke eller av annat motsvarande skäl haft arbetsinkomst under endast en del av den sex månaders period som avses ovan.

En försäkrad i 1 mom. avsedda kontinuerliga arbetsinkomst för sex månader kan på ansökan uppskattas också utgående från en utredning om den i 2 § 1 mom. 1 punkten avsedda arbetsinkomsten för minst en månad som han eller hon företer. Den försäkrades arbetsinkomst uppskattas då som om tiden i arbete skulle ha fortgått i minst sex månader. Arbetsinkomsten för en kortare tid än en sex månader kan betraktas som kontinuerlig, om den försäkrade företer en utredning av arbetsgivaren eller någon annan tillförlitlig utredning om att tiden i arbete skulle ha fortgått minst sex månader, om inte den försäkrade hade blivit arbetsförmögen eller om inte rätt till föräldrapenning eller specialvårdspenning hade inträtt. Som kontinuerlig arbetsinkomst kan också beaktas arbetsinkomst av kortvariga anställningsförhållanden, om den försäkrade fötgående antingen har varit i arbete eller stått till förfogande för arbetsmarknaden som arbetslös arbetssökande och det av hans eller hennes arbetshistoria med fog kan dras slutsatsen att sysselsättningen skulle ha fortgått antingen i flera perioder eller i en period.

Utan hinder av 3 § kan beloppet av föräldradagpenningen fastställas i enlighet med den arbetsinkomst enligt 2 § som legat till grund för en föregående föräldradagpenning, om det barn för vilket den föregående föräldradagpenningen har betalats inte har fyllt tre år eller det inte har gått tre år sedan barnet tagits i vård före den beräknade tidpunkten för nedkomsten eller före ett barn under sju år har tagits i vård.

Den arbetsinkomst enligt 6 mom. som ligger till grund för förmånen justeras i förhållande till hur den lönekoeficient enligt 7 b § i lagen om pension för arbetstagare som fastställts för begynnelsetidpunkten för rätt till föräldradagpenning avviker från den lönekoeficient som fastställts för föregående kalenderår.

7 §

Sjuk- och föräldradagpenningens samt specialvårdspenningens minimibelopp

Minimibeloppet av sjuk- och föräldradagpenningen samt specialvårdspenningen är 15,20 euro per vardag.

14 kap.

Ersättning för semesterkostnader

3 §

Ersättningens belopp

Till arbetsgivaren betalas ersättning för varje kalendermånad under vilken semester har tjänats in för en tid som avses i 1 §, förutsatt att antalet föräldradagpenningss dagar uppgått till minst 14 under kalendermånaden.

Ersättning utbetalas för 2,5 dagar per kalendermånad. Grunden för ersättningen är den särskilda moderskaps-, moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning som betalts per dag till en arbetstagare för den tid under vilken semester tjänats in. Om beloppet av särskild moderskaps-, moderskaps-, faderskaps- eller föräldrapenning varierar under den kalendermånad som avses i 1 mom., är grunden för ersättningen den genomsnittliga ovan nämnda förmånen. Beloppet av den ersättning som betalas till arbetsgivaren är beloppet av den förmån som ligger till grund för den förhöjt med en koefficient vars storlek är 1,55.

I semesterkostnadsersättning betalas likväl inte mer än det belopp som arbetsgivaren har varit skyldig att betala i semesterlön eller semesterersättning.

20 kap.

Särskilda bestämmelser

5 §

Verksamhet för samordning av resor

Av förmånsutgifterna betalar Folkpensionsanstalten centralen för samordning av resor en avgift för samordning eller sammanlänkning av resor som ersätts enligt denna lag. Om avgiftens belopp överenskomms särskilt i respektive fall.

Folkpensionsanstalten kan konkurrensut-

sätta dem som tillhandahåller tjänster för samordning av resor samt trafikidkare som idkar beställningstrafik, varvid lagen om offentlig upphandling skall tillämpas (1505/1992). Den avgift som skall betalas för samordningen och den försäkrades reseersättning bestäms då utgående från det pris som bildats som ett resultat av konkurrensut-

21 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005. Bestämmelserna i 11 kap. 4 § 5—7 mom. träder dock i kraft först den 1 maj 2005.

De penningbelopp om vilka föreskrivs i 11 kap. 1 § 1 mom. motsvarar det index som avses i första meningen i 9 § 2 mom. i lagen om pension för arbetstagare och som fastställts för 2004, och det penningbelopp om vilket föreskrivs i 5 kap. 8 § 1 mom. motsvarar det index som avses i lagen om folkpensionsindex (456/2001) och som fastställts för samma år.

Utan hinder av 2 kap. 3 § 3 punkten ersätts som läkararvode som skall ersättas enligt denna lag fram till den 31 december 2007 läkararvoden som tas ut hos en patient som vårdas i specialavgiftsklass på ett sjukhus som en kommun eller samkommun är huvudman för samt arvoden som tagits ut av en läkare som beviljats rätt att ha privatmottagning på en sjukhuspoliklinik, om ersättning hade betalats för arvodet enligt gällande lag innan denna lag trätt i kraft.

För de läkemedel som enligt vad som föreskrivits omfattas av specialersättning före den 1 januari 2004 kvarstår rätten till specialersättning i fyra år efter att denna lag trätt i kraft, om inte det skäligen partipris som före den 1 januari 2004 fastställts för dem och som kan godtas som ersättningsgrund upphör att gälla före det eller om inte läkemedelsprismyndigheten har tagit frågan om specialersättning för dessa läkemedelspreparat till omprövning.

Med dagpenningsförmån enligt denna lag likställs sjukdagpenning, särskild moderskaps-, moderskaps-, faderskaps- och föräldrapenning samt partiell föräldrapenning som har betalats innan denna lag träder i kraft. Specialvårdspenningar som har betalats innan denna lag trätt i kraft räknas inte till betalningsdagarna för specialvårdspenning enligt denna lag.

När den begynnelsestidpunkt för arbetsförmåga eller dagpenningsperiod enligt vilken indexjustering görs infaller efter att denna lag trätt i kraft, tillämpas 11 kap. 1 § 2 mom.

När rätt till föräldradagpenning eller specialvårdspenning som betalas för samma barn inträder den 1 oktober 2005 eller därefter eller om arbetsoförmågan inträder den 1 oktober eller därefter, tillämpas 11 kap. 4 § 5 mom.

När den första dagen för föräldradagpenning som betalas för samma barn infaller den 1 oktober 2005 eller därefter, tillämpas 11 kap. 4 § 6—7 mom.

Utan hinder av vad som bestäms i 13 kap. 5 § ersätts arbetsgivaren med 60 procent av kostnaderna för utarbetandet av en årlig verksamhetsplan för företagshälsovården, inberäknat kostnaderna för arbetsplatsbesök som företas av yrkesutbildade personer och sakkunniga inom företagshälsovården och

som utgör grund för utarbetande av verksamhetsplanen, om verksamhetsplanen har utarbetats eller arbetsplatsbesöket gjorts senast den 31 december 2005. Med arbetsplatsbesök avses besök på arbetsplatsen som hänför sig till planering av företagshälsovården samt utveckling och uppföljning av arbetet, verksamhetsmiljön och arbetsgemenskapens verksamhet. Vid ansökan om ersättning tillämpas bestämmelserna i 15 kap. 7 §.

Bestämmelserna i 14 kap. tillämpas när en arbetsgivare söker ersättning för semesterkostnader utifrån sådana kostnader som grundar sig på en föräldradagpenningsperiod som utgått efter att denna lag trätt i kraft.

Lagens 14 kap. 3 § 2 mom. tillämpas på ersättning för semesterkostnader, om föräldradagpenning för samma barn har betalats första gången efter att denna lag trätt i kraft.

Utan hinder av vad som bestäms i 15 kap. 3 § 1 mom. kan ersättning för resekostnader som uppkommit 2004 och som överstiger den årliga självkostnadsandelen sökas fram till den 30 juni 2005.

Vad som i denna lag bestäms om ålderspension enligt arbetspensionslagarna i förhållande till sjuk- eller föräldradagpenning tillämpas även på individuell förtidspension.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 14 september 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Sinikka Mönkäre*